

DR. FIKRET KARČIĆ KAO UREDNIK *GLASNIKA* (1990-1992)

Enes DURMIŠEVIĆ
enesdurmis@yahoo.com

SAŽETAK: Autor u radu tematizira rad dr. Fikreta Karčića na dužnosti glavnog i odgovornog urednika *Glasnika* od 1990. do 1992. godine. Tri godine tokom kojih je dr. Karčić bio glavni i odgovorni urednik *Glasnika* bile su ispunjene previranjima kako u Islamskoj zajednici u kojoj je došlo do usvajanja novog ustava i izbora novog reisul-uleme, tako i na širem društvenom planu budući da je u tim godinama došlo do disolucije SFR Jugoslavije i agresije na Bosnu i Hercegovinu. Bremenito vrijeme koje su Islamska zajednica i M/muslimani proživljavali jasno se prepoznaje na stranicama *Glasnika* iz tog perioda. Na kraju teksta autor napominje da je uz rad na dužnosti glavnog i odgovornog urednika *Glasnika* dr. Karčić zaslužan za pokretanje Muslimanske informativne novinske agencije (MINA) 1991. godine.

Ključne riječi: Fikret Karčić, Glasnik, redakcija Glasnika, MINA, Jakub Selimoski

Okolnosti koje su prethodile imenovanju dr. Fikreta Karčića na dužnost urednika *Glasnika* 1990.

Formiranje nove redakcije *Glasnika* Rijaset Islamske zajednice u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji (SFRJ) na čelu sa doc. dr. Fikretom Karčićem kao glavnim i odgovornim urednikom, izvršeno je u veoma turbulentnim vremenima, kako u Islamskoj zajednici (IZ) tako i u državi. Naime, to je vrijeme raspada Jugoslavije što se reflektiralo i na rad IZ koja je i do tada bila pod veoma jakim prismotrom režima. Nepotrebno je to ponavljati generacijama koje su bile svjedoci eliminacije r. Husein-ef. Doze, r. dr. Ahmed-ef. Smajlovića, “Sarajevskog procesa”, “Pokreta imama”, samo da nabrojimo najznačajnije događaje koji su

ostavili veoma negativne posljedice na rad Islamske zajednice. Nadolazeća agresija dodatno je doprinijela stradanju kako Bošnjaka tako i Islamske zajednice.

Krajem 1989. godine Vrhovno islamsko starješinstvo (VIS) Islamske zajednice u SFRJ je pristalo da neke ljude u vrhu IZ smijeni na prijedlog imama (“Pokret imama”) i promijeni Ustav i druge akte IZ. Na tragu ovih odluka VIS-a, tadašnji reisul-ulema hfz. Husein-ef. Mujić je napustio ovaj najviši položaj u IZ “zbog narušenog zdravlja i odlaska u penziju”. Istovremeno je za vršioca dužnosti reisul-uleme jednoglasno izabran h. Jakub-ef. Selimoski, predsjednik Mešihata IZ u Makedoniji. U Izvještaju o radu VIS-a IZ u SFRJ koji je objavljen u *Glasniku* VIS-a se kaže da “od njegovog izbora započinje i niz važnih

akcija i aktivnosti na nivou VIS-a, odnosno Rijaset, tako da se može slobodno konstatovati da je u tom periodu, a to znači od početka ove godine do sada, Islamska zajednica umnogome povratila onaj već prilično narušeni ako ne i izgubljeni ugled i integritet”.

Ovdje je potrebno napomenuti da je zvanični naziv časopisa *Glasnik*, završno sa brojem šest 1989. godine, bio *Glasnik Vrhovnog islamskog starješinstva u SFRJ*, dok će od broja jedan, iduće 1990. godine, glasiti *Glasnik Rijaset Islamske zajednice u SFRJ*, jer je 12. aprila 1990. godine donesen novi Ustav Islamske zajednice po kom je promijenjen naziv dotadašnjeg Vrhovnog starješinstva Islamske zajednice u SFRJ u Rijaset Islamske zajednice u SFRJ. Shodno takvoj promjeni, i nazivi dotadašnjih republičkih starješinstava su

preimenovani u mešihate Islamske zajednice. Sasvim je logično zaključiti da je prvi broj *Glasnika* izašao nakon usvajanja novog Ustava IZ, dakle sa zakašnjenjem.

Imenovanje dr. Karčića na dužnost glavnog i odgovornog urednika *Glasnika*

Na tragu ovih promjena najznačajniji rezultat će biti donošenje novog ustava IZ. Gore spomenuti Izvještaj u dijelu u kom tretira Izdavačku djelatnost IZ konstatira da se formiranjem nove redakcije *Glasnika* željelo "od ovog najstarijeg časopisa Islamske zajednice napravi(ti) doista seriozan časopis koji će odgovarati kako razvojnom konceptu Islamske zajednice, tako i sve izraženijim potrebama muslimana za naučno-relevantnim teorijskim štivom o islamu". Shodno takvim željama i ciljevima "formirana je nova redakcija sa dr. Fikretom Karčićem kao glavnim i odgovornim urednikom, dok je za sekretara redakcije primljen Enes Durmišević, čija je to profesionalna obaveza." Karčić je tada bio mladi docent na Islamskom teološkom fakultetu i uređivat će *Glasnik* iduće tri kalendarske godine, do kraja 1992. godine.

Potrebno je napomenuti da je Karčić na toj poziciji zamijenio Abdurahmana Hukića koji je uređivao *Glasnik* od 1976. godine i koji je bio višegodišnji savjetnik u VIS-u.

Veoma odgovorno, ozbiljno i prilježno, upravo onako kako bi se mogao opisati i Karčićev karakter, on je predložio novi redakcijski kolegij *Glasnika* koji je VIS na svojoj sjednici 10. februara 1990. godine i verificirao. Upravo je na toj sjednici, nakon ostavke prethodnog reisul-uleme Hussein-ef. Mujića, za v.d. reisul-uleme izabran Jakub-ef. Selimoski.

Novi urednik i novi redakcijski kolegij

Redakcijski kolegij *Glasnika* su sačinjavali Fikret Karčić kao glavni i odgovorni urednik i urednici: prof. dr. Jusuf Ramić, profesor ITF-a, dr. Ismet Kasumović, naučni saradnik

u Orijentalnom institutu, mr. Hilmo Neimarlija, predavač na ITF-u i Aziz Kadribegović, sekretar VIS-a.

Članovi redakcijskog kolegija bili su i: dr. Mustafa Cerić, imam Zagrebačke džamije, Idriz Demirović, predsjednik Starješinstva Islamske zajednice u Crnoj Gori, Hasan Džilo iz Skoplja i Redžep Ljuma iz Prištine. Imenovani su i stalni saradnici: dr. Aćif Skenderović, profesor Gazi Husrev-begove medrese, mr. Ibrahim Džananović, predavač na ITF-u i Abdurahman Hukić. Oni su, uglavnom, bila zadužena za rubriku "Pitanja i odgovori". A. Hukić je preselio na ahiret 10. juna 1990. godine i njegovu ulogu je preuzeo Muharem Omerdić, vjersko-prosvjetni referent VIS-a (Rijaset), tako da su ovu rubriku, uglavnom, vodili Omerdić i Džananović. Također, stalni saradnici bili su i Azra Saračević i Mesud Hafizović, predavači engleskog i arapskog jezika na ITF-u, koji su uglavnom bili zaduženi za prijevode određenih tekstova na spomenute jezike.

Inovirani koncept *Glasnika* sadržavao je sljedeće rubrike: "Aktuelne teme", "Članci", "Pogledi i mišljenja", "Pitanja i odgovori", "Dosije (Intervju)", "Hronika", "Osvrti i prikazi" i "Merhumi". Sadržaj *Glasnika* je objavljan na tri jezika: srpsko-hrvatskom (od popisa stanovništva iz 1991. na bosanskom), arapskom i engleskom, dok su svi tekstovi imali na kraju sažetak (summary) na arapskom i engleskom jeziku.

Sam naslov rubrika sugerira da su objavljeni tekstovi tretirali, vrlo uspješno, mnogobrojne aktuelne teme koje se tiču ne samo IZ, njenih problema i unutarnjih previranja i promjena, već i politička kretanja u muslimanskom svijetu i shodno tome i nove interpretacije islama. Posebno treba naglasiti i tretiranje veoma turbulentnih i radikalnih političkih promjena na jugoslavenskoj političkoj sceni, koje su na kraju rezultirale raspadom te države, ali, nažalost, i genocidom nad Bošnjacima.

Analizom tekstova objavljenih u *Glasniku* u tom periodu, veoma je lahko utvrditi da je sadržaj časopisa

bio u korespondenciji sa veoma turbulentnim političkim događajima i nudio određene tekstove kao pokušaj razumijevanja svih tih događaja koji su, pogotovo čitalačku publiku *Glasnika*, pokušavale upozoriti na moguću radikalni rasplet jugoslavenske krize, što se na kraju i desilo.

Svi ovi značajni događaji su nalazili mjesto na stranicama *Glasnika*, najviše zahvaljujući glavnom i odgovornom uredniku F. Karčiću koji je sve članove redakcijskog kolegija motivirao svojim idejama o potrebi većeg angažmana u ta vremena.

Na tom tragu vrijedi spomenuti nekoliko značajnih tekstova, čiji naslovi ilustriraju tadašnje tendencije članova redakcijskog kolegija, ali i aktuelnosti i historijski kontekst potrebe za takvim tekstovima:

- Fikret Karčić, *Islamska zajednica i reforma jugoslovenskog političkog sistema* (1/1990);
- Ismet Kasumović, *Između tradicije i suvremenosti* (1/1990);
- Hilmo Neimarlija, *Otvorenost religije* (1/1990);
- Fazlur Rahman, *Islam: izazov i prilike* (1/1990);
- Haris Silajdžić, *Islamski fundamentalizam na Kosovu između činjenica i motiva* (3/1990);
- Nusret Isanović, *Iskušenja suvremenog islamskog mišljenja* (3/1990);
- Ismet Kasumović, *Problemi tradicionalizma i fundamentalizma* (4/1990);
- Mustafa Cerić, *Islam između religije i nacije* (5/1990);
- Fikret Karčić, *Islamsko međunarodno pravo između zaborava i ignorisanja* (6/1990);
- Fethi Osman, *Potreba novog idžtihada* (1/1991);
- Hasan Sušić, *Značaj uporednih proučavanja islamske i zapadne filozofske misli* (3/1991);
- Wiliam C. Chittick, *Teologijski korijeni rata i mira prema islamu* (3/1991);
- Fikret Karčić, *Nastanak i oblikovanje savremene muslimanske vjerske administracije u jugoslovenskim zemljama* (4/1991);

- Hasan Rifat, *Nastajanje islamskog fundamentalizma: ka razumijevanju ovog fenomena* (4/1991);
- Hilmo Neimarlija, *Pripadnici islama u Jugoslaviji* (4/1991);
- Fikret Karčić, *O vjerskim slobodama sa muslimanskog aspekta* (5/1991);
- Muhsin Rizvić, *Muslimanska inteligencija i narodni interesi. Diobe i odvajanja* (5/1991);
- Fikret Karčić, *O definisanju zločina genocida u međunarodnom krivičnom pravu* (6/1991);
- Fikret Karčić, *Međunarodna zaštita ljudskih prava* (1/1992);
- Fikret Karčić, *Raspad SFRJ i pitanje organizacije Islamske zajednice* (3-4/1992);
- Enes Karić, *Genocid u svjetlu Kur'anske regulative – skica* (3-4/1992);
- Smail Čekić, *Ratni zločini u Bosni i Hercegovini 1992. godine sa posebnim osvrtom na stradanja civilnog stanovništva u koncentracionim logorima* (3-4/1992);
- Muharem Omerdić, *Porušeni i oštećeni vjerski objekti Islamske zajednice na tlu Republike Bosne i Hercegovine u toku agresije 1992. godine* (3-4/1992);
- Muharem Omerdić, *Genocid nad pripadnicima islama u R BiH* (5-6/1992);
- Muharem Omerdić, *O ubijenim, poginulim i zatočenim službenicima Islamske zajednice u toku agresije na R BiH 1992/93. godine* (5-6/1992);
- Muharem Omerdić, *Da se nikad ne zaboravi... (Izjave o torturama nad vjerskim službenicima)* (5-6/1992).

Ovdje je potrebno spomenuti i tekstove, planski i ciljano dogovorene na redakcijskom kolegiju na sugestiju glavnog i odgovornog urednika Fikreta Karčića. Objavljeni su u sveskama *Glasnika* na bosanskom, arapskom i engleskom jeziku, ali su istovremeno štampani i kao separati u više primjeraka. Njihova distribucija izvršena je ne

samo unutar Jugoslavije, nego i u inozemstvu. Ti tekstovi su:

1. *Memorandum o muslimanskoj zajednici u Jugoslaviji i njenom položaju i pogledima na razrješnje političke krize.* (5/1991)
2. Mustafa Imamović, *Pregled istorije genocida nad Muslimanima u jugoslovenskim zemljama.* (6/1991)

U novom konceptu *Glasnika*, u rubrici *Pogledi i mišljenja*, već od prvog broja Mustafa Cerić je donosio prijevod tada vrlo aktuelne TV emisije *Face of Islam (Lice islama)*, koju su uređivali Ziauddin Sardar i Merryll Wyn Davies, tako što su u ove emisije dovodili najznačajnije muslimanske umove toga doba i sa njima razgovarali *face to face*. Bile su to veoma popularne emisije širom muslimanskog, ali i zapadnog svijeta. Sam naziv tema koje su tretirane u ovim emisijama pokazuje zašto su toliko bile gledane i prijemčive svim onima koji su željeli saznati nešto više o islamu. Tretirane teme (pojmovi) su bile sljedeće: *din, tevhid, kitab, sira, šerijat, adl, ibadet, ilm, hilafet, da'wa, džihad i umma*. Svi ovi pojmovi su tretirani u dvanaest svesaka *Glasnika*, dakle, 1990.- i 1991. godine i sabrani predstavljaju izvrsnu, veoma aktuelnu, savremenu i prijemčivu studiju o islamu.

Bilo je to prije više od trideset godina, a mi Bošnjaci tek posljednjih godina saznajemo i čitamo izvrsne knjige Ziauddina Sardara na našem jeziku, dok ga je *Glasnik* na svojim stranicama nudio još 1990. godine.

Novi Ustav Islamske zajednice

Odmah po usvojenju novog Ustava IZ, 12. aprila 1990. godine, *Glasnik* je ovaj ustav objavio na srpsko-hrvatskom, albanskom, makedonskom, turskom, engleskom i arapskom jeziku, tako da je drugi broj u potpunosti bio posvećen ovom Ustavu.

Kada govorimo o vremenu demokratizacije i formiranja ostalih političkih stranaka, osim dotadašnje jedine, Saveza komunista Jugoslavije (SKJ), ibreta i istine radi, treba spomenuti da je u broju pet 1990. godine *Glasnik*

objavio izvještaj sa sjednice Vrhovnog sabora IZ u SFRJ od 6. oktobra 1990. godine u kom se "odbacuju sankcije protiv Ahmeda Smajlovića" iz 1985. godine i "društvena osuda Huseina Doze" iz 1979. godine.

Nakon što je novi Ustav IZ u društvu polovini 1990. godine bio implementiran, *Glasnik* već u prvom broju u idućoj 1991. godini donosi strukturu svih organa i tijela IZ u SFRJ, od najviših do najnižih, uz spisak svih članova Vrhovnog sabora, Rijaseta, svih republičkih sabora i svih mešihata, tako da su čitaoci *Glasnika* i svi drugi zainteresirani mogli imati uvid ko su članovi ovih tijela unutar IZ.

Nakon što je implementiran novi ustav i formirani svi predviđeni organi i tijela IZ, na red je došao izbor novog reisul-uleme, jer je na toj funkciji bio vršilac dužnosti J. Selimoski. *Glasnik* broj dva u ovoj 1991. godini je tematski posvetio pažnju ovom izboru i objavio je programske koncepte svih četverice kandidata za reisul-ulemu koji su se prijavili za ovu funkciju na vrhu Islamske zajednice u (raspadajućoj) Jugoslaviji. Kandidati su bili: Jakub-ef. Selimoski, v.d. reisul-uleme, dr. Mustafa-ef. Cerić, imam Zagrebačke džamije, Senahid-ef. Bistrić, direktor Gazi Husrev-begove medrese i dr. Jusuf-ef. Ramić, profesor ITF-a.

Glasnik je veoma intenzivno pratio ovaj izbor donoseći i podatke o broju osvojenih glasova. Novi reisul-ulema je izabran 9. marta 1991. godine i bio je to J. Selimoski koji je dobio 67, M. Cerić 17, S. Bistrić 10, a J. Ramić 2 glasa.

Nakon izbora novog reisul-uleme Jakub-ef. Selimoskog, dodijeljena mu je menšura 4. jula 1991. godine u Carevoj džamiji u Sarajevu. *Glasnik* je, na svojim stranicama u četvrtom broju obavijestio svoje čitaoce o ovoj manifestaciji, a ono što posebno treba istaknuti, objavio je tekst menšure na arapskom, bosanskom, albanskom, makedonskom, turskom i slovenskom jeziku.

Vrijedi spomenuti da je glavni i odgovorni urednik *Glasnika*, Fikret Karčić, vodio računa i o promoviranju

ovog glasila IZ. Već u ljeto 1990. godine, u julu mjesecu, u prepunom amfiteatru ITF-a u Sarajevu, obavljena je promocija prvog broja uz učešće svih članova redakcijskog kolegija i moderaciju sekretara *Glasnika*. Promocija *Glasnika* je, u jesen iste godine, obavljena u Goraždu i Karčićevom rodnom Višegradu.

Bilo je to vrijeme nade i vjere u dolazak boljih vremena, demokratizaciju društva, politički pluralizam, bolju poziciju za muslimanski narod i IZ, boljitak za svakog bosanskog čovjeka, ali...

U ratnoj 1992. godini izašla su samo tri dvobroja *Glasnika* s veoma smanjenim brojem stranica (oko stotinu po svakom dvobroju). Uglavnom se radilo o izvještajima o referendumu, apelima za mir Rijaseta IZ, ubistvima muslimana, imama, porušenim džamijama i drugim objektima IZ, logorima za M/muslimane, raznovrsnim ratnim zločinima nad M/muslimanima (silovanja, pokrštavanja i genocid) koje su činili falange

Srpske demokratske stranke (SDS) i Jugoslavenske narodne armije (JNA) i izjavama svjedoka i preživjelih žrtava.

Muslimanska informativna novinska agencija (MINA)

U jesen 1991. godine, tačnije 4. novembra, formirana je Muslimanska informativna novinska agencija (MINA) koja, kao što je poznato, djeluje sve do danas. U jednom od mnogobrojnih razgovora u redakciji *Glasnika* sa glavnim i odgovornim urednikom F. Karčićem o tadašnjim teškim političkim prilikama u Jugoslaviji (već je bio rat u Sloveniji i Hrvatskoj), a Bosni i Hercegovini posebno, položaju M/muslimana i IZ, mogućim budućim događajima, došli smo na ideju da bi bilo dobro, iz naše vizure, upoznati međunarodnu javnost o tim prilikama. Na Karčićevu inicijativu tražili smo prijem kod reisul-uleme Selimoskog s namjerom da mu izložimo spomenutu ideju. Nakon što

smo mu iznijeli naša razmišljanja, reisul-ulema je od nas tražio da tu ideju odmah realiziramo i već sutradan počnemo sa radom.

Reisul-ulema je bio veoma ekspeditivan jer je sekretara *Glasnika* imenovao prvim glavnim urednikom i prvim direktorom MINA-e. Već sutradan smo počeli praviti vijesti o događajima u Jugoslaviji s posebnim akcentom na Bosnu i Hercegovinu, a shodno tome posebno na položaj Islamske zajednice i M/muslimana. Svakodnevno smo faksom slali vijesti na bosanskom jeziku domaćoj javnosti, dok smo vijesti na engleskom i arapskom jeziku slali širom svijeta. Primaoci su bili raznovrsni, od novinskih agencija, raznih međunarodnih organizacija do nekih vlada.

Svake sedmice smo također pravili bilten koji je bio zbir značajnijih vijesti koje smo odašiljali u prethodnoj sedmici. Sve vijesti i bilten na engleski i arapski jezik prevodio je službenik Rijaseta r. Nazif Kadrić.

الموجز

أندس دورميشيفيتش

د. فکرت کارتشیئتس محرر غلاسنیک (1990-1992)

يتناول الكاتب في هذا المقال عمل د. فکرت کارتشیئتس رئيسا لهيئة تحرير مجلة غلاسنیک (الجريدة الرسمية للمشيخة الإسلامية في البوسنة والهرسك) من عام 1990 إلى 1992. كانت السنوات الثلاث التي شغل فيها د. کارتشیئتس منصب رئيس تحرير مجلة غلاسنیک، مليئة بالتقلبات، سواء في المشيخة الإسلامية التي تم اعتماد دستور جديد لها وانتخاب رئيس جديد للعلماء فيها، أو على صعيد اجتماعي أوسع حيث تفككت جمهورية يوغوسلافيا الاتحادية الاشتراكية وتعرضت البوسنة والهرسك للعدوان. إن الأوقات العصيبة التي عاشتها المشيخة الإسلامية والمسلمون، كانت سمة واضحة في صفحات مجلة غلاسنیک في تلك الفترة. ويختتم الكاتب مقاله منوها بأن د. فکرت کارتشیئتس إلى جانب عمله رئيسا للتحرير في مجلة غلاسنیک، يعود إليه الفضل في إطلاق وكالة الأنباء الإسلامية (مينا) سنة 1991.

الكلمات الرئيسية: فکرت کارتشیئتس، غلاسنیک، هيئة تحرير غلاسنیک، مينا، يعقوب سليموسكي.

Summary

DR. FIKRET KARČIĆ AS THE EDITOR-IN-CHIEF OF *GLASNIK* (1990-1992)

The author here thematizes the work of Dr. Fikret Karčić in his role of the editor-in-chief of *Glasnik* in the period 1990-1992. These three years were heavily marked by turmoil in the Islamic Community, as a result of the new Constitution of the IC and the election of the new reisu-l-ulama, as well as by a larger scale social distress since this was also the period of dissolution of SFRY (Socialist Federal Republic of Yugoslavia) and the beginning of the Aggression on Bosnia and Herzegovina. The burdensome times through which the Islamic Community and the Muslims of Bosnia went through are clearly evident in the pages of *Glasnik* of this period. In the final part of the article, the author underlines the fact that Professor Karčić was the person in charge of the initiation and establishment of MINA (Muslim Information News Agency) in the year 1991, during his tenure as editor-in-chief of *Glasnik*.

Keywords: Fikret Karčić, *Glasnik*, board of editors of *Glasnik*, MINA, Jakub Selimoski